

Sáгат

Stadig mer krevende for små kommuner

Enhetsleder i Karasjok kommune, Sanja Kubat Guttorm sier kommunen kjenner seg igjen i utfordringene NORCE peker på. Karasjok har fortsatt en arealplan fra 2005, men arbeidet med en ny plan er i gang og målet er vedtak høsten 2027. Foto: Privat

En mer enn 20 år gammel arealplan gjør at Karasjok kommune må håndtere flere saker gjennom dispensasjoner og risikerer «planlegging bit-for-bit». Nå er arbeidet med en ny plan i gang, men kommunen peker på mangel på folk og ressurser som en vedvarende utfordring.

Personvern(#)

Yvette Mariann Stornes

(https://www.sagat.no/kontakt/author_contact/19559/author_contact_sig/f5ae8242c716ca21479b)

Publisert: 02.09.2026 kl 15:18

I den nye rapporten «Utmarksbruk og utmarksnæringer i Finnmark» peker NORCE blant annet på at kommunene trenger oppdaterte arealplaner, friluftskartlegging og tilstrekkelig kapasitet dersom de skal forvalte utmarka godt.

Seniorforsker Vigdis Nygaard forklarte Ságat at plankapasitet er en utfordring for kommunene i Finnmark.

I Karasjok kjenner de seg godt igjen i problemstillingen.

Kommunens gjeldende arealdel er fra 2005.

Enhetsleder for teknisk enhet, Sanja Kubat Guttorm, sier at kommunen nå er godt i gang med arbeidet med en ny.

– Vi holder på å oppdatere kunnskapsgrunnlaget, og i oktober blir det politisk workshop. Ny arealplan skal vedtas høsten 2027 etter tidslinjen som er satt, forteller hun.

Karasjok er med i Finnmark fylkeskommunes prosjekt «Kommuneplan Finnmark», hvor kommunene får hjelp gjennom blant annet konsulenter og midler til å ferdigstille kommuneplaner.

Gamle planer er et finnmarksproblem

Kubat Guttorm understreker at Karasjok langt fra er alene om å ha et gammelt planverk.

– Det er et velkjent problem, særlig i Finnmark, og mange kommuner styrer etter gamle arealplaner eller samfunnsplaner.

Hun peker på få ressurser og stadig mer kompliserte krav til kommunal planlegging som viktige årsaker.

Kommunene må forholde seg til stadig mer lovverk, statlige føringer og nasjonale forventninger og retningslinjer.

Samtidig skal små kommuner forvalte store arealer.

– Det blir stadig mer krevende å være en liten kommune, og særlig å være så små som vi er, med det store arealet vi har ansvaret for som planmyndighet, sier Kubat Guttorm.

Må håndtere flere saker enkeltvis

At arealplanen er mer enn 20 år gammel får konkrete følger.

Samfunnet og arealbruken har endret seg siden planen ble vedtatt, og områder som ble satt av til bestemte formål i 2005 passer ikke nødvendigvis med dagens behov.

Da kan kommunen bli nødt til å behandle flere saker gjennom dispensasjoner.

Kubat Guttorm mener det har klare svakheter.

– Dispensasjoner er ofte problematiske, da de vurderes enkeltvis og endrer et enkelt område, ofte i et øyeblikksbilde.

Hun sier dette kan gjøre det vanskeligere for politikerne å se helheten.

– Dette kan fort bli utfordrende og fungere som planlegging bit-for-bit i stedet for helhetlig planlegging. Det er helhetlig planlegging som er målet, og som gir det beste resultatet i møtet med fremtidens arealbruk.

Kommunen har blant annet behov for nye boligområder og næringsområder, samt bedre kartlegging av hytteområdene.

Samfunnsdelen av kommuneplanen er langt nyere og ble vedtatt i 2022.

Har én planlegger

Det NORCE peker på om manglende plankapasitet er også svært konkret i Karasjok.

Kommunen har én planlegger og én saksbehandler på miljø, utmark og landbruk.

Planleggerstillingen sto vakant i fjor, og Kubat Guttorm måtte selv ivareta oppgavene.

Nå er en nyansatt på plass.

– Med meg som enhetsleder med planfaglig bakgrunn, og en flink nyansatt som kommer rett fra studiene, så vil vi nok klare oss veldig fint når vi har fått på plass ny kommuneplanens arealdel, sier hun.

Likevel mener kommunen at små kommuner fortsatt vil være avhengige av bistand utenfra.

Karasjok håper blant annet på videre hjelp fra fylkeskommunen, statsforvalteren og Finnmarkseiendommen (FeFo) til kartlegging av utmarksbruk og revidering av planverk.

Personvern(#)

– Kommunenes behov slutter ikke ved vedtak av kommuneplanens arealdel, samfunnsdel eller kystsoneplan. Mangel på ressurser generelt på flere fagområder gjør mange oppgaver vanskelige å gjennomføre, sier Kubat Guttorm.

Samisk kunnskap inn i planen

I den første saken om NORCE-rapporten trakk Nygaard også frem at utmark og utmarksbruk kan forstås forskjellig i norsk og samisk sammenheng.

Rapporten viser blant annet til begrepene utmark, meahcásteapmi og friluftsliv, og hvordan grensene mellom rekreasjon, høsting, matauk og næringsaktivitet kan være glidende.

Det er også relevant når Karasjok nå lager ny arealplan.

– I Karasjok er det utrolig viktig med lokal og tradisjonell kunnskap, og dette skal vi ivareta med god medvirkning, sier Kubat Guttorm.

Kommunen skal blant annet ha egne møter med reindrifta, representanter for andre primærnæringer og andre næringsdrivende.

– Som en samisk kommune er den samiske kulturen og kunnskapen godt flettet inn i alt av våre planer.

Større lokalt handlingsrom

NORCE-rapporten trekker også frem motorferdsel som en viktig del av utmarksbruken i Finnmark.

Nygaard sa til Ságat at det blir interessant å se hvordan kommunene vil benytte det større lokale handlingsrommet som følger av den nye motorferdselloven.

Karasjok kommune er positiv til mer lokal styring.

– Vi er i utgangspunktet veldig fornøyd med større lokalt handlingsrom i utmarksforvaltningen, og mener vi har kunnskap og vilje både blant administrasjonen og våre politikere til å bestemme mer selv, sier Kubat Guttorm.

Hvor mye kommunen skal satse på mer utmarksbasert næring, vil blant annet avhenge av politiske prioriteringer og arbeidet med den nye arealplanen.

Hun tror ikke nødvendigvis at økt næringsaktivitet står øverst på ønskelista til innbyggerne.

– Generelt tror jeg at befolkningen i Karasjok kommune aller mest er opptatt av bærekraftig bruk av naturen, og minst mulig næring, men det gjenstår å se i videre prosess.

Kommunen skal også revidere skuterløypene og kartlegge naturtyper som del av arbeidet med den nye arealdelen.

Men også her setter kapasiteten grenser.

– Små kommuner må også velge forsiktig ut hva slags kartlegginger og planer som skal prioriteres fra år til år, på bakgrunn av manglende ressurser.